

Forskningspolitiskt policyprogram

Psykeologi är vetenskapen om tankar, känslor och beteende och med omfattande praktiska implikationer. Som en vetenskaplig disciplin står därmed frågan om ämnets praktiska kunskapsbildning och forskningsbaserade förnyelse central för Psykeologförbundet och dess medlemmar.

Psykeologförbundets forskningspolitiska inriktningsmål syftar till

- att främja både en akademisk och en yrkesrelevant forskning
- att tydliggöra psykologins bredd och mångfald i kontakter med företrädare för andra akademiska discipliner och praktiskt verksamma yrkesgrupper
- att rekrytera fler akademiskt verksamma psykologer som medlemmar i förbundet
- att utnyttja medlemskapet i IUPsyS och Vetenskapsakademins Nationalkommitté för Psykeologi för att påverka den psykologiska forskningen och dess inriktning
- att stärka den psykologiska vetenskapens roll i psykologprogrammet
- att främja möjligheterna för psykologer att genomgå forskarutbildning i psykologi
- att verka för att forskarutbildningens meritvärde stärks såväl inom som utanför akademien
- att stimulera spridning av vetenskapligt grundad psykologi till andra yrkesgrupper, till politiker och beslutsfattare, och till allmänheten
- att verka för ökad tilldelning av forskningsmedel till psykologin och särskilt inom de delområden som visar sig vara relativt underfinansierade
- att i samarbete med övriga förbund inom EFPA verka för kvalitativ utveckling och ökad spridning av the European Psychologist
- att stödja och stimulera dialoger kring forskningsetiska frågeställningar knutna till psykologisk forskning.

Allmänt

Praktiskt psykologarbete bygger på en vetenskaplig grund som skapats under ett drygt sekel av systematisk psykologisk forskning med tyngdpunkt på de senaste decennierna. Denna grund innehåller kunskaper om lärande- och utvecklingsprocesser samt andra förändringsprocesser både vad gäller människans allmänna psykologiska fungerande och mer specifikt tillämpbara kunskaper till exempel om sociala sammanhang, diagnosmetoder och behandlingstekniker. Med denna kunskap som bas har psykologins företrädare blivit viktiga samarbetspartners såväl inom det akademiska samfundet som inom allt fler av samhällets olika sektorer och i näringslivet.

Psykologisk vetenskap täcker ett brett område, från grundforskning till åtgärdsinriktad och praktisk utvärderingsforskning, från analyser av enskilda psykologiska funktioner till studier av grupper och organisationer, från naturvetenskap och det kontrollerade experimentet till tolkning av komplexa, ofta autentiska situationer, från biomedicin till samhällsvetenskap och humaniora. Sveriges Psykologförbund vill bidra till utvecklingen av psykologins kunskapsgrund genom att stimulera forskning inom psykologins alla delområden. Samtidigt bör vi också stimulera till en ökad samverkan mellan de olika delområdena inom psykologin och med närliggande vetenskaper. Produktionen av nya kunskaper sker i en allt snabbare takt och av allt fler forskare runt om i världen. Förbundet har därför anledning att följa den internationella forskningen inom psykologin samt verka för att nätverk byggs upp och att utbyte sker mellan forskare i olika länder.

Svenska psykologers professionsutveckling, till exempel i form av nya specialistkompetenser, är bland annat beroende av inhemska forskningsexpertis för bedömning och förmedling av vetenskapliga landvinningar inom fältet i sin helhet. För förbundet är det en viktig prioritet att stödja förmedling av forskningsresultat till förbundets medlemmar, så att nya yrkesverktyg kan skapas. En viktig utveckling är ett ökat intresse för flervetenskaplig forskning, där psykologin i samverkar med andra vetenskapliga discipliner som teknik, ekonomi, medicin med flera. Förbundet skall självklart aktivt verka för samverkan med andra vetenskaper, men bör samtidigt bevaka, att denna inte sker på bekostnad av grundforskningen inom psykologi eller ämnets egna frågeställningar.

En angelägen uppgift för förbundet är verka för, att vetenskapligt grundad psykologisk kunskap sprids till andra yrkesgrupper och allmänheten, liksom till politiker och andra beslutsfattare. Detta innebär, att förbundets forskningspolitiska arbete riktar sig till fyra målgrupper: (i) forskarsamhället, främst representerat av forskare verksamma vid universitetsinstitutioner i psykologi och relevanta sektorsorgan inberäknat forskningsfinansiärer, (ii) praktiskt arbetande psykologer och psykologer i utbildning, (iii) politiker och beslutsfattare inom olika verksamheter till exempel inom vård och omsorg, och (iv) personer utan akademisk utbildning i ämnet, men med intresse för psykologiska kunskaper i egen yrkesverksamhet eller allmänmänskligt, till exempel i rollen som förälder.

I. Psykologisk forskning och forskare i psykologi

Eftersom psykologisk forskning sträcker sig över ett så brett område är den för sin finansiering beroende av stöd från en bred uppsättning av forskningsstödjande organisationer och fonder. I ökande utsträckning deltar psykologiska forskare i tvär- eller flervetenskapliga forskningsprogram med ett tydligt tillämpningsintresse, ofta stimulerat genom avnämarsstyrda program. Denna typ av insatser medger en betydande genomslagskraft åt det psykologiska perspektivet. Psykologins förmåga att bidra i sådana samarbeten bygger dock på, att ämnet samtidigt utvecklas också genom en inomvetenskaplig grundforskning. Det är därför enligt Psykologförbundets mening en viktig forskningspolitisk grundsats att frikostiga medel avsätts för forskarinitierade projekt, som tilldelas medel i konkurrens enligt peer review-principen. Förbundet bör också noga följa hur fördelningen av forskningsmedel sker mellan olika vetenskapsområden och discipliner. Uppföljningar har således visat, att vissa delområden inom psykologin, som till exempel social- och personlighetspsykologisk forskning systematiskt har underfinansierats, vilket på sikt kan leda till en utarmning av den för omgivningen intressanta kompetensen. Därför bör också dessa frågor följas upp och analyseras vidare.

Psykologförbundet vill starkt betona sambandet mellan psykologisk forskning och praktisk psykologverksamhet. Det är därför betydelsefullt att ha såväl forskare som praktiker som medlemmar i förbundet. För närvarande är förhållandevis få forskare och akademiska lärare anslutna till förbundet. Detta kan åtminstone delvis hänföras till en historiskt betingad, men för båda parter olycklig, klyfta mellan akademisk och praktisk psykologi. Att överbrygga denna klyfta måste ses som ett primärt mål med förbundets forskningspolitiska program. Att rekrytera fler psykologiska forskare som medlemmar i förbundet är en annan viktig målsättning.

Förbundet behöver således göras intressantare för forskare genom tydligare forsknings- och utbildningspolitiska ställningstaganden, liksom genom de insatser som exempelvis Psykologidagarna utgör med syftet att öka kontakten mellan praktiker och akademiker. Då tidigare "Psykologstämor" ersattes med "Psykologidagar" var syftet, att växla fokus från en mötesplats för i första hand psykologer (professionen) till att fokusera på psykologin (vetenskapen). Intentionen är att öppna upp för en bredare publik och flera målgrupper. För samma syfte kan också Psykologtidningen användas på ett mer medvetet sätt.

Av stor strategisk betydelse för förbundets ambitioner inom detta område är dess medlemskap i *International Union of Psychological Science (IUPsyS)*. Detta är den internationella organisation som på den internationella arenan mest direkt tar ansvar för psykologins utveckling som vetenskap. Detta sker bland annat, genom att man vart fjärde år arrangerar *International Congresses of Psychology*, som tillsammans med *European Congress of Psychology* utgör generalmönstringar av den psykologiska vetenskapens utveckling. Förbundet var framgångsrikt värd för världskongressen i Stockholm år 2000 och kommer att stå som värd för *European Congress of Psychology 2013*. Väl genomförda kongresser och den internationella uppmärksamhet de medför gör, att förbundet kan flytta fram de forskningspolitiska positionerna och etablera fler organiserade samarbeten mellan svenska och internationella forskare och universitet.

Genom att Psykologförbundet står för medlemskapet i IUPsyS har det en stark ställning i *Nationalkommittén för psykologi* vid Kungliga Vetenskapsakademien. Denna kommitté, som strävar efter att vara representativ för svensk akademisk psykologi både geografiskt och ämnesmässigt, är ett av de viktigaste av tillgängliga instrument för att påverka svensk psykologisk forskning. Den bör därför tjäna som en knutpunkt för förbundets forskningspolitiska ansatser, där både internationella och nationella trender konvergerar.

Förbundet bör alltså eftersträva en tydlig profil och en aktiv attityd till arbetet i Nationalkommittén.

De senaste årens vetenskapliga framsteg inom bland annat genteknologin har aktualiserat etiska frågeställningar knutna till forskningen. Det gäller främst forskning som genom dess genomförande kan påverka människors hälsa och forskning som innebär hantering av information som är känslig från integritetssynpunkt. Förbundet bör stödja och stimulera dialoger kring forskningsetiska frågor och behoven av att ta fram forskningsetiska principer och koder för psykologisk forskning. Förbundets vetenskapliga råd har här ett särskilt ansvar för att fånga upp forskningsetiska spörsmål och initiera diskussioner kring dessa.

2. Praktiskt verksamma psykologer

Psykologiska frågeställningar har ett stort allmänintresse och personer med mest skiftande bakgrund känner sig kallade att svara mot detta intresse. Detta aktualiserar frågan om att säkerställa den kvalitet i tillämpade psykologin, som är bakgrunden för legitimering av psykologer. Sambandet mellan psykologisk vetenskap och praktisk psykologverksamhet är ett kvalitetskriterium och säkras bäst genom, att ett vetenskapligt förhållningssätt genomsyrar utbildningen av legitimerade psykologer. Därför är det också ett centralt intresse för förbundet att psykologprogrammet vilar på en fast vetenskaplig grund, som uppdateras i takt med kunskapsutvecklingen. Psykologer är den yrkeskategori inom vård och socialt arbete och i många andra sammanhang som har den mest omfattande utbildningen i vetenskaplig metod. Den vetenskapliga träningen ger därför psykologer en unik kompetens, som är till nytta i alla sammanhang av forskning, utveckling och utvärdering. Den utgör också en viktig grund för den praktiserande psykologens förhållningssätt. För att säkerställa denna för psykologer centrala komponent i kompetensprofilen måste förbundet eftersträva en organiserad samverkan med de olika psykologutbildningsprogrammen. Granskningar av psykologiämnet, psykologiprogrammen och forskarutbildningarna vid samtliga landets lärosäten sker återkommande i Högskoleverkets regi. Förbundets uppgift är att noga följa detta arbete och driva på förändringar i de fall där kritik framförs på bristande vetenskaplig kvalitet eller omfattning.

Också färdigutbildade psykologer behöver vidareutbildning för att utvecklas och berika sitt arbete genom nya vetenskapliga rön. I linje med detta måste psykologisk vetenskap spela en viktig roll i olika specialistutbildningar. Dessa bör eftersträva ett forskningsbaserat innehåll i syfte, att fler psykologer på sikt kan ha en utbildning som möjliggör ett engagemang i egen framtida forskning, men också bidrar till en förstärkning av en ämnesmässig identitet. På så sätt kan en ökad förståelse uppstå för hur ny kunskap genereras och därmed bidra till att överbrygga klyftan mellan den akademiska och den praktiskt tillämpade psykologin.

Förbundet bör stimulera kurser av intresse för förbundets medlemmar, dels via engagemanget i IHPU-Psykologiutbildarna, dels genom att intressera universitetsinstitutionerna för att ge relevanta fortbildningskurser. Därför är det angeläget att skapa arenor på lokal nivå vid universiteten för möten mellan praktiker och forskare. Anknypningen mellan praktiker och forskare kan också stimuleras genom att förbundet verkar för att psykologer antas till forskarutbildning vid de akademiska institutionerna. Förbundet kan till exempel fackligt arbeta för att underlätta sådan rekrytering, genom att verka för arbetsvillkor, som gör det möjligt att kombinera psykologarbete med forskarutbildning. En annan facklig fråga i detta sammanhang är att höja forskarutbildningens meritvärde i praktiskt psykologarbete, sådant det avspeglas i lönesättning. Detta är dessutom en indirekt väg att stimulera praktiskt verksamma psykologer att söka forskarutbildning.

Förbundets tidning är ett underutnyttjat medel för att sprida information från forskare till praktiker och vice versa. Genom att stimulera forskare och specialister att sammanfatta sina och andras resultat i Psykologtidningen kan psykologer enklare komma i kontakt med aktuell utveckling inom den psykologiska forskningen.

3. Politiker och beslutsfattare

För en av psykologin i större utsträckning präglad samhällsutveckling är politiker och offentliga beslutsfattare en speciellt viktig målgrupp för spridning av kunskaper i psykologi. Vårt samhälle bygger i hög grad på att vetenskapliga kunskaper kommer till användning i olika samhällsinstitutioner och -funktioner. Stora offentliga insatser ägnas problemområden, där psykologisk kunskap är relevant, men lätt förbises eller förmedlas av inte fullt sakkunniga personer. Det gäller till exempel ohälsa i arbetslivet, vård och utbildning, säkerhetsfrågor inom trafik och arbetsmiljö, frågor om effektiv organisation, påverkan och begränsningar av påverkan, och så vidare. Ofta kommer inte psykologisk kunskap till användning inom dessa områden, därför att de som fattar besluten inte är informerade om vad psykologin har att erbjuda eller kanske ens uppfattar sina frågeställningar som också psykologiska. Därför är det en väsentlig uppgift för Psykologförbundet att finna medel för att förmedla relevanta psykologiska kunskaper till denna grupp.

4. Andra yrkesgrupper, politiker och allmänheten

Kunskaper i psykologi är till nytta för alla människor. Att förmedla forskningsresultat och praktiskt grundad psykologisk kunskap till allmänheten är en viktig, men ofta förbisedd och negligerad uppgift för psykologiska forskare och praktiker. Enligt högskoleförordningen är detta en av huvuduppgifterna för universitetsanställda och liknande krav kan ställas på praktiskt verksamma psykologer. Det finns idag ett stort utbud av populära skrifter på det psykologiska området, men sällan författade av psykologer. Psykologförbundet bör därför stimulera spridning av vetenskapligt hållbar psykologisk kunskap. Både förbundets praktiskt arbetande medlemmar och psykologiforskare bör på olika sätt uppmuntras att förmedla sina kunskaper till en vidare krets. Blant annat, skulle stipendier, till exempel i samarbete med något förlag, kunna vara ett viktigt incitament till att stimulera både forskare och praktiker att producera populärvetenskapliga skrifter.

Med IT-teknologins genomslag blir *Psykologiguiden* en viktig kanal för spridning av psykologisk vetenskap och kunskap. Det är viktigt att det som erbjuds där är vederhäftigt och förankrat i robusta forskningsresultat. Det kan vidare bidra till läsarens respekt för informationen, att forskningsresultaten faktiskt redovisas eller refereras till, men också att det tydligt anges när robusta resultat fortfarande saknas. Att det via nätet också erbjuds psykologisk rådgivning och behandling understryker bara vikten av att förbundet tillhandahåller en vägledning vad gäller kvalitet.

Psykologisk kunskap används ofta av andra yrkesgrupper, till exempel inom vård, utbildning och omsorg. För Psykologförbundet är det ett vitalt intresse, att all psykologi som kommer till användning har en tydlig förankring i den psykologiska vetenskapen. Förbundet måste verka för, att förmedling av psykologisk kunskap till andra yrkesgrupper görs av lärare och informatörer med god förankring i psykologisk forskning. Därför måste kvalificerad akademisk utbildning i psykologi vara ett behörighetskrav för lärare, som undervisar i psykologi på gymnasiet samt för lärare på högskolenivå i ämnen och på utbildningar med psykologiinslag.